

Hvem skal kunne eie og drive mellomlandsforbindelsene?

Erling Diesen og Hans H. Faanes, Energiveteranene

I Energi 2/16 hevder tidligere konkurransedirektør Einar Hope at Konkurransetilsynet er unyansert og snevert i sine argumenter for at kun Statnett, eller aktører hvor Statnett har bestemmende innflytelse, skal kunne eie og drive mellomlandsforbindelser.

Hans begrunnelser for dette er først og fremst at ressursbegrensninger kan hemme utbygging av nye forbindelser hvis Statnett har enerett. Økonomien i mellomlandsforbindelsene er så gode at det ikke skulle være noe problem om nødvendig å lånefinansiere nye utbygginger. Det er vel også den gode økonomien som skaper interesse hos andre aktører enn Statnett. Statnett har den fremste kompetanse på bygging av mellomlandsforbindelser, og det vil være lettere for Statnett å øke sin kapasitet enn for andre å etablere ny.

Det er forunderlig at den tidligere konkurransedirektør ikke ser det uheldige i at aktører som har produksjon i begge ender av en mellomlandsforbindelse, også skal kunne stå som eiere av forbindelsen, slik at det kan inngås bilaterale avtaler som forstyrrer den samfunnsøkonomisk riktige utveksling av kraft.

Videre setter Hope spørsmålsteget ved om sentralnettselskapet (TSO) også skal være systemansvarlig (SO). Selv om Konkurransetilsynet argumenterer for at det er SO som skal være eier av mellomlandsforbindelsene, er det etter vår mening viktigst at det er Statnett som TSO som er eier. Spørsmålet om skille mellom TSO og SO er da irrelevant i denne sammenheng.

Flere forhold tilsier at det må være sentralnetteeier som bygger, eier og driver mellomlandsforbindelsene:

- 1) En ny mellomlandsforbindelse vil som regel kreve forsterkninger i sentralnettene i begge land. Kostnadene for disse forsterkningene må i aller høyeste grad tas med når rentabiliteten for en ny mellomlandsforbindelse beregnes. Det skjer når det er sentralnetteeierne på begge sider som eier mellomlandsforbindelsene. Disse kostnadene kan i prinsippet kompenseres med anleggsbidrag, men det har hittil ikke utkrySTALLISERT seg noen praksis for hvordan anleggsbidrag skal beregnes i et masket sentralnett. Dvs. at andre eiere av mellomlandsforbindelsen enn Statnett ikke ser alle kostnader.
- 2) Norske elkunder belastes med et påslag i strømprisen for fremtidige forsterkninger av sentralnettet. Det er derfor innlysende at inntektene av mellomlandsforbindelsene må tilfalle sentralnettet, slik at fellesskapet får betalt for sine investeringer. At utenlandske selskaper skal kunne ha eierskap i mellomlandsforbindelser vil bety at norske elkunder subsidierer disse selskapene.
- 3) I drift vil en mellomlandsforbindelse gi en inntekt som til en hver tid er lik prisforskjellen mellom de to land multiplisert med det overførte kvantum. Ved at Statnett eier den norske del av mellomlandsforbindelsen vil disse inntektene tas inn i det norske sentralnettet. Slik kommer det alle deltagere i sentralnettet til gode - produsenter så vel som forbrukere. Dette vil ikke skje med andre eiere av mellomlandsforbindelsene. Ved å åpne for andre

eiere enn Statnett vil utenlandske selskaper kunne komme inn som eiere, i prinsippet både på norsk og utenlandsk side. Dette vil gi en utilbørlig sterk markedsposisjon samtidig som at deler av avkastningen av norske naturressurser går til utlandet uten at de deltar i nødvendig finansiering av det norske sentralnettet. Inntektene av en slik ny mellomlandsforbindelse vil kun tilfalle den gruppen av produsenter som står som eiere av forbindelsen og ikke til de øvrige brukere av sentralnettet. En ny mellomlandsforbindelse vil redusere inntektene for de eksisterende forbindelsene, og derved ytterligere redusere inntektene til sentralnettet hvis det ikke er Statnett som står som eier.

- 4) Enhver ny mellomlandsforbindelse må for Norges del begrunnes med samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Det er derfor nødvendig med en krevende simulering for å finne ut om det er tilfelle. Dette er krav som konsesjonsmyndighetene må stille til alle uansett hvem byggherren er.
- 5) Eiere av en mellomlandsforbindelse, som i tillegg eier produksjon på begge sider av forbindelsen, vil få en altfor sterk markedsposisjon. Det kan tenkes at det da vil kunne inngås bilaterale avtaler som forstyrrer en samfunnsøkonomiske riktig utveksling av kraft.

Konklusjon:

De norske delene av mellomlandsforbindelsene må inngå i sentralnettet, og derfor være eiet og drevet av Statnett.